

*Герлянд Т., доктор педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
Інститут професійної освіти НАПН України*

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЕКООРІЄНТОВАНИЙ ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Сучасною тенденцією інтенсивного розвитку української держави є її цифровізація. Здійснення розроблення і впровадження інноваційних технічних і технологічних рішень на базі цифрових технологій у різних наукових сферах, промисловості, освіти та економіки спричиняє значний попит на майбутніх фахівців відповідного профілю, що зможуть адаптуватися в швидкозмінному світі технологій та рівня їхньої професійної підготовки.

Процес використання цифрових технологій у екоорієнтованій професійній діяльності майбутнього кваліфікованого робітника за сучасних умов має проектувати його особистість як рушійну силу якісних змін, спрямовану на підготовку сучасних конкурентоспроможних фахівців певної галузі виробництва. На сьогодні якість такої професійної підготовки майбутніх фахівців для певної галузі залежить від рівня їхньої екологічної компетентності. Тому постає питання формування досвіду професійної діяльності, розвитку здібностей, соціально й професійно важливих якостей, мотивації та переконань на засадах сталого розвитку.

Аналіз наукових досліджень останніх років з проблеми екоорієнтованої професійної діяльності майбутніх фахівців з використанням цифрових технологій (В. Биков, Л. Гаврилова, А. Заїка, Л. Карташова, В. Ковальчук, В. Лапінський, Н. Морзе, М. Пригодій, Г. Романова, О. Спирін та ін.) показує, що розробці цих життєво важливих питань приділяється недостатня увага. Практика екологічної освіти майбутніх фахівців дозволяє стверджувати, що традиційні методи і засоби освітньої діяльності у цьому напрямі в даний час недостатньо ефективні.

Метою публікації є висвітлення особливостей використання цифрових технологій у екоорієнтованій професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників за сучасних умов.

Упровадження цифрових технологій та інтеграція у сферу сучасної професійної освіти детермінували активне їх розроблення та використання, а цифрова компетентність та вміння використовувати ці технології в професійній діяльності стають гарантією того, що здобувачі освіти після закінчення навчання будуть краще підготовленими до умов ринку праці та здатними зробити свій внесок у розвиток суспільства.

Екологічна підготовка здобувачів освіти є процесом їх практичної еколого-орієнтованої діяльності на основі формування системи знань і уявлень про закономірності і взаємозв'язки в системі «людина – суспільство – техносфера – природа», заснованих на усвідомленні ідеї взаємозв'язку людини, природи і положень, відповідних концепції сталого

розвитку суспільства; емоційно-чуттєвих і ціннісних відносин як до самої природи, так і до перетворювальної діяльності людини, еколого-орієнтованих умінь і навичок; діяльнісно-практичної активності з прогнозуванням результатів діяльності на перспективу (Гаврилова, Топольник, 2017).

Професійно-орієнтована екологічна підготовка припускає: включення в зміст екологічної підготовки здобувачів питань, які враховують особливості майбутньої професійної діяльності, а також її прикладну спрямованість; використання комплексу методичних засобів, систематичне застосування яких навчить здобувачів освіти використанню системи екологічних наукових знань при вивченні спеціальних дисциплін та в майбутній професійній діяльності (наприклад, електронні підручники, посібники та матеріали з предметів із включенням інформації з екологічних питань і завдань; електронні методичні розробки для підготовки до семінарських, практичних і лабораторних занять з тем із визначеними екологічними завданнями; віртуальні та дистанційні екоорієнтовані завдання для формування дослідницьких умінь з тем; електронні довідники, словники, перекладачі та бази даних для використання у процесі навчання тощо) (Заїка, Сорока, 2020).

Вищезазначені особливості професійної діяльності майбутніх кваліфікованих робітників передбачають виконання ними відповідних функцій. Основні функції діяльності можуть бути зрозумілі, виходячи з урахування специфіки їх майбутньої професійної діяльності, різноманіття відносин і спілкування, системи ціннісних орієнтацій, можливостей творчої самореалізації особистості (Gerliand, 2019). Кожна функція відображає один або декілька видів професійної діяльності, які розкривають різноманіття професійних завдань. До таких функцій віднесено: освітню, комунікативну, нормативну, прогностичну, координуючу, інноваційну, захисту, адаптаційну.

Освітня функція полягає в цілеспрямованій діяльності з оволодіння системою теоретичних знань та формування умінь і навичок екобезпечної професійної діяльності, соціальним досвідом в інтересах особистості, суспільства і держави. Теоретичні та практичні аспекти реалізації освітньої функції передбачають вивчення теорії в контексті майбутньої професійної діяльності, що забезпечує оволодіння ними змістовими і організаційно-методичними основами екобезпечної професійної діяльності. Незважаючи на те, що представлені особливості, вимоги, функції та види діяльності майбутнього кваліфікованого робітника є досить фундаментальними, вважаємо за необхідне доповнити їх теоретико-світоглядними положеннями, відповідними до Концепції освіти для сталого розвитку: розуміння ними цінності природи, природних об'єктів і ресурсів; підходів до проблеми сталого розвитку природи і суспільства в глобальному, національному і регіональному масштабах; комплексності характеру (економічного, соціального та екологічного) проблем світової спільноти та причин, що їх викликають.

Отже, екоорієнтована професійна підготовка здобувачів освіти з використанням цифрових технологій в закладах професійної (професійно-технічної) освіти в організації навчально-виробничого процесу повинна мати інтегрований характер, оперативно реагувати на мінливу соціально-економічну потребу регіону в робочих різного рівня кваліфікації, активно впливати на процес розвитку професійно-особистісних якостей майбутніх робітників на засадах сталого розвитку (Гайдук та ін., 2022).

У зв'язку із цим виникає потреба у вирішенні таких завдань: створення єдиного професійно-педагогічного освітнього середовища; забезпечення комплексу педагогічних умов, що сприяють максимальній самореалізації здобувача освіти; надання йому можливості в освоєнні декількох робочих професій у професійно-педагогічній освіті при збереженні права вільного вибору індивідуальної траєкторії навчання; створення сучасної навчально-матеріальної бази закладу, яка відповідає рівню розвитку науково-технічної сфери; розроблення та вдосконалення відповідних навчальних планів і програм професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників.

Перспективними напрямками подальших наукових розвідок вважаємо: пошук шляхів ефективної взаємодії педагогів закладів професійної (професійно-технічної) освіти в процесі ступеневої підготовки майбутніх кваліфікованих робітників; вивчення впливу різних цифрових технологій на ефективність засвоєння здобувачами освіти навчального матеріалу; розроблення та оптимізація цифрових освітніх продуктів.

Список використаних джерел:

1. Гаврилова, Л. Г. & Топольник, Я. В. (2017). Цифрова культура, цифрова грамотність, цифрова компетентність як сучасні освітні феномени. Інформаційні технології і засоби навчання, 61(5), 1–11.

2. Заїка, А. О. & Сорока, В. В. (2020). Цифрове освітнє середовище закладу професійної (професійно-технічної) освіти. Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки, 3 (44), 130–139. <https://doi.org/10.31376/2410-0897-2020-3-44-130-139>.

3. Gerliand, Tetiana (2019). Professional training of future skilled workers in professional (vocational) education schools based on modular and competence approach. Scientific herald of the Institute of vocational education and training of NAES of Ukraine. Professional Pedagogics, 2(19), 18–23. <https://doi.org/10.32835/2223-5752.2019.19.18-23>

4. Гайдук, О. В., Герлянд, Т. М., Каленський, А. А. & Пятничук Т. В. (2022). Розроблення й застосування екоорієнтованих педагогічних технологій для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників будівельної, аграрної галузей та сфери ресторанного господарства: методичний посібник. Київ: ПГО НАПН України.